

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Буцик Р.М.

«_31_»__серпня__ 2022__р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Геоінформаційні системи у садівництві, овочівництві і виноградарстві

Освітній ступінь: другий (магістр)

Галузь знань: 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність: 203 «Садівництво та виноградарство»

Освітня програма: «Садівництво та виноградарство»

Факультет: плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Умань – 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Геоінформаційні системи у садівництві, овочівництві і виноградарстві» для здобувачів вищої освіти спеціальності 203 «Садівництво та виноградарство» освітнього рівня «магістр». Умань: Уманський НУС.- 2022 р. – 12 с.

Розробник: доктор географічних наук, професор
Сонько С.П.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від «_31_» _серпня_ 2022 року №_1_

Завідувач кафедри екології та БЖД

«_31_» _серпня_ 2022 р. _____ (Василенко О.В.)

(підпис)

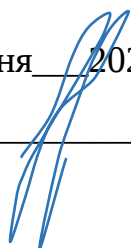

Схвалено науково-методичною комісією факультету агрономії

Протокол № _1_ від «_31_» _серпня_ 2022 р.

«_31_» _серпня_ 2022 р.

Голова _____ А.Г. Тернавський

© Сонько С.П., 2022 рік,

© Уманський НУС, 2022 рік.

1. Опис навчальної дисципліни

«Геоінформаційні системи у садівництві, овочівництві і виноградарстві»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Нормативна	
Модулів – 2	203 «Садівництво та виноградарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		денне	заочне
Загальна кількість годин – 90		I	I
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		16	8
		Практичні, семінарські	
		-	4
		Лабораторні	
		20	-
		Індивідуальна робота	
		-	-
		Самостійна робота	
		54	78
		Вид контролю: Залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: I рік (I сем) - 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: магістр		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу (інтегральна компетентність) - Підготовка висококваліфікованих фахівців із плодівництва, овочівництва і виноградарства з широким діапазоном до працевлаштування, здатних самостійно розв'язувати комплексні спеціалізовані завдання у педагогічній, науково-дослідній, проектно-технологічній та управлінській системах галузі садівництва та виноградарства.

Завдання – засвоєння студентами новітніх технологій, методів з побудови тематичних карт, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на розробку новітніх технологій у садівництві і виноградарстві.

Загальні компетентності

- ЗК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 6. Здатність до виконання дослідницької роботи з елементами наукової новизни.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- ФК 4. Здатність застосовувати нові підходи для аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення і самостійного вирішення проблем у професійній діяльності.
- ФК 5. Здатність формувати судження за умов недостатньої або обмеженої інформації, ясно і недвозначно доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
- ФК 6. Уміння використовувати результати наукових досліджень щодо забезпечення інтенсивних технологій, враховуючи їх особливості та користуючись передовим досвідом їх впровадження, розробляти наукові основи інтенсивних технологій вирощування плодів, овочів та винограду культур.
- ФК 7. Здатність обґрунтовувати завдання досліджень, самостійно організовувати і обирати методи експериментальної роботи, інтерпретувати та представляти результати наукових експериментів, впроваджувати їх у виробництво.
- ФК 8. Уміння складати практичні рекомендації по використанню результатів наукових досліджень. Представляти їх у формі звітів, рефератів, публікацій та публічних обговорень.
- ФК 9. Проектно-технологічна діяльність:
  - здатність використовувати інноваційні процеси в агропромисловому комплексі при проектуванні та реалізації екологічно-безпечних, економічно-ефективних технологій виробництва плодоовочевої продукції та винограду.

Програмні результати навчання

- ПР 3. Інтегрувати знання з різних галузей для вирішення теоретичних та /або практичних задач і проблем плідництва, овочівництва, виноградарства, грибівництва.
- ПР 5. Використовувати сучасні методи обробки та інтерпретації інформації під час наукових досліджень та/або інноваційної діяльності.
- ПР 6. Уміти самостійно планувати і виконувати дослідницькі та/або інноваційні завдання, формулювати висновки за одержаними результатами.
- ПР 8. Знати сучасні методи та інструментальні засоби досліджень, зокрема, основ біометрії та математичного моделювання.
- ПР 10. Доносити професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
- ПР 12. Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів і методів науково-дослідницької та виробничої діяльності в плідництві, овочівництві та виноградарстві.
- ПР 15. Проведення консультацій з питань інноваційних технологій в плодовоовочівництві та виноградарстві.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Методологічні особливості геоінформатики

Змістовий модуль 1. Геоінформатика – наука та технологія.

Тема 1. Поняття про інформатику та геоінформатику, визначення предмету дослідження.

Змістовий модуль 2. Сучасні ГІС пакети та тематичне картографування.

Тема 2. Тематичне картографування як основа ГІС-моделювання.

Тема 3. Класифікація сучасних ГІС.

Модуль 2. Особливості користування сучасними ГІС

Змістовий модуль 3. Застосування ГІС технологій.

Торіс 4. The main functions of modern GIS.

Тема 5. Практичне застосування ГІС-технологій.

Тема 6. Застосування ГІС у сільському господарстві, садівництві та виноградарстві.

Змістовий модуль 4. Дані в геоінформаційних системах.

Тема 7. Моделі і бази даних у ГІС.

Тема 8. Аналітичні можливості ГІС.

4. Структура навчальної дисципліни

Модуль (розділ, блок змістових модулів)		Обсяг для денного відділення				Обсяг для заочного відділення			
		лекції	лаб.	самост. робота	разом	лекції	практ.	самост.	разом
№	Геоінформаційні системи у садівництві, овочівництві і виноградарстві								
Модуль 1.	Модуль 1. Методологічні особливості геоінформатики								
	Змістовий модуль 1. Геоінформатика – наука та технологія								
	Тема 1. Поняття про інформатику та геоінформатику, визначення предмету дослідження.	2	2	4	8	2	-	5	7
	Разом за змістовим модулем 1	2	2	4	8	2	-	5	7
	Змістовий модуль 2. Сучасні ГІС пакети та тематичне картографування.								
	Тема 2. Тематичне картографування як основа ГІС-моделювання.	2	2	5	9	-	1	5	6
	Тема 3. Класифікація сучасних ГІС.	2	2	5	9	-	-	5	5
	Разом за змістовим модулем 2	4	4	10	18	-	-	10	10
	Разом за модулем 1	6	6	14	26	2	1	15	18
Модуль 2.	Модуль 2. Особливості користування сучасними ГІС								
	Змістовий модуль 3. Застосування ГІС технологій								
	Торік 4. The main functions of modern GIS.	2	2	5	9	2	1	10	13
	Тема 5. Практичне застосування ГІС-технологій.	2	2	5	9	-	-	10	10
	Тема 6. Застосування ГІС у сільському господарстві, садівництві та виноградарстві.	2	4	5	11	2	1	15	18
	Разом за змістовим модулем 3	6	8	15	29	4	2	35	41
	Змістовий модуль 4. Дані в геоінформаційних системах								
	Тема 7. Моделі і бази даних у ГІС.	2	2	10	14	-	-	20	20
	Тема 8. Аналітичні можливості ГІС.	2	4	15	21	2	1	8	11
	Разом за змістовим модулем 4	4	6	25	35	4	1	28	33
Разом за модулем 2	10	14	40	64	6	3	63	72	
Усього годин	16	20	54	90	8	4	78	90	

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин.
1.	Підготовка зображення для оцифрування (векторизації)	1
2.	Підготовка текстового редактора «MS Word» для векторизації зображень.	1
3.	Векторизація градусної сітки топографічної основи.	1
4.	Векторизація об'єктів гідрографії та орографії топографічної основи.	2
5.	Векторизація об'єктів шляхів сполучення та населених пунктів.	2
6.	Прив'язка гіперпосилань на векторизовану карту.	2
7.	Векторизація зображень в професійній ГІС Mapinfo.Prof	2
8.	Застосування ГІС у сільському господарстві, садівництві та виноградарстві.	2
9.	Використання даних ДЗЗ у ГІС	2
10.	Analytical capabilities of GIS	1
11.	Робота з оверлеєм в професійній ГІС Mapinfo.Prof	2
12.	Робота з базами даних в професійній ГІС Mapinfo.Prof	2
	Всього	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Геоінформатика – наука та технологія	5
2	Сучасні ГІС пакети та тематичне картографування	5
3	Застосування ГІС технологій	5
4	Дані в геоінформаційних системах	8
5	Введення та подання інформації в ГІС	10
6	Методика роботи з елементарною ГІС на основі стандартного пакету MS OFFICE	10
7	Аналітичні можливості ГІС	11
8	Разом	54

7. Методи навчання

Під час навчання застосовуються такі методи: лекції, практичні заняття, підготовка повідомлень та доповідей на практичні заняття, самостійне вивчення тем дисципліни.

До підготовки фахівців високого рівня використовуються такі методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні методи – розповідь-пояснення, бесіда, лекція.
- наочні – ілюстрація, демонстрація;
- практичні – практичні роботи, реферати;
- репродуктивний – викладач дає завдання, у процесі якого студенти здобувають вміння застосовувати знання за зразком.
- дослідницький – викладач ставить перед студентами проблему, а ті вирішують її самостійно, висувуючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього джерела інформації, матеріали тощо.
- метод проблемного викладу – викладач до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів; показує спосіб рішення поставленого завдання; спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів; студенти стають свідками й співучасниками наукового пошуку.
- частково-пошуковий, або евристичний, метод - полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань; пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок; процес мислення здобуває продуктивний характер; процес мислення поетапно направляєється й контролюється педагогом або самими учнями на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками; метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквиумах.

8. Методи контролю

Усне опитування - передбачає таку послідовність: формулювання запитань (завдань) з урахуванням специфіки предмета і вимог програми; підготовка студентів до відповіді та викладу знань; коригування викладених у процесі відповіді знань; аналіз і оцінювання відповіді.

Письмове опитування - його метою є з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з предмета, визначення їх якості – правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці., тестування.

Програмований контроль - реалізується він шляхом пред'явлення усім студентам стандартних вимог, що забезпечується використанням однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. При цьому аналіз відповіді, виведення і фіксація оцінки можуть здійснюватися за допомогою індивідуальних автоматизованих засобів.

Практична перевірка - її застосовують з навчальних дисциплін, які передбачають оволодіння системою практичних професійних умінь та навичок, і здійснюють під час проведення практичних і лабораторних занять з цих навчальних дисциплін, у процесі проходження різних видів виробничої практики. Така перевірка дає змогу виявити, якою мірою студент усвідомив теоретичні основи цих дій.

Метод самоконтролю - його суттю є усвідомлене регулювання студентом своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим завданням, вимогам, нормам, правилам, зразкам. Мета самоконтролю – запобігання помилкам і виправлення їх. Показником сформованості самоконтролю є усвідомлення студентом правильності плану діяльності та її операційного складу, тобто способу реалізації цього плану.

Метод самооцінки - передбачає він критичне ставлення студента до своїх здібностей і можливостей, об'єктивне оцінювання досягнутих результатів.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль №1			Модуль №2					сума
ЗМ 1	ЗМ 2		ЗМ 3		ЗМ4			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
10	10	10	10	10	15	15	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту практики (роботи),	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	

74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Сонько С.П., Косенко Ю.Ю. Геоінформаційні системи в охороні довкілля, сільському та лісовому господарстві. Курс лекцій з дисципліни «Основи геоінформатики» для студентів напрямів підготовки: 6.090106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування; 6.090103 – Лісове і садово-паркове господарство; 6.090101 – Агрономія, спеціальність 8.09010104 – Плодівництво і виноградарство.

2. Сонько С.П. Точне землеробство на основі ГІС. Навчальна презентація.

11. Рекомендовані джерела

а) Основні

1. Муха Б.П., Байрак Г.Р. Дистанційні дослідження Землі. Навч.підручник. – Видавничий центр ЛНУ імені Франка, 2008.- 600 с. Електронний ресурс. Режим доступу https://issuu.com/olegafanasiev/docs/muha_bayrak_ddz_parth_1
2. Некос А.Н., Щукін Г.І., Некос В.Ю. Дистанційні методи досліджень в екології: Навчальний посібник. - Х.: ХНУ імені В. Н Каразіна, 2007. - 372 с.
3. Національний атлас України. Електронна версія.- ІСГЕО&ІГНАНУ/- CD,1999-2000 рр.
4. Світличний О.О., Плотницький С.В. Основи геоінформатики. Навчальний посібник./ Суми:Університетська книга, 2006.- 295 с.
5. Сонько С.П. Інтернет-проект відкритої регіональної географічної бази даних./ Вісник Дніпропетровського національного університету. Серія геологія, географія. /2003.- С.106-117.

6. Сонько С.П., Косенко Ю.Ю. Геоінформаційні системи в охороні довкілля, сільському та лісовому господарстві. Курс лекцій з дисципліни «Основи геоінформатики» для студентів напрямів підготовки: 6.090106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування; 6.090103 – Лісове і садово-паркове господарство; 6.090101 – Агрономія, спеціальність 8.09010104 – Плодівництво і виноградарство.

б) додаткові

7. Василенко О.В., Суханова І.П., Сонько С.П. Моніторинг навколишнього середовища./ Навчальний посібник. Рекоменд. Вченою радою УНУС – Умань: Ред.-вид.центр УНУС. – Умань, 2019 – 186 с.

8. Крисенко М.В. Застосування ГІС-технологій від ESRI для потреб лісового господарства / С.В. Крисенко. /http://www.e-catalog.name/cgi-bin/irbis64r_61/cgiirbis.

9. Лялько В.І. Аерокосмічні методи одержання оперативної екологічної інформації в районах інтенсивного техногенного впливу на довкілля./ www.ecoleague.colocall.com/

10. Поліщук Б.В. Сучасні досягнення і проблеми в дослідженнях розвитку та стану лісів./ Геодезія, картографія і аерофотознімання. Вип. 70. 2008.- С.38-45.

11. Сонько С.П. Досвід використання елементарних ГІС в екологічних дослідженнях. / Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. присвяченої 25-річчю відкриття спеціальності «Екологія» у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка (7-8 травня 2019 р.) // наук. ред. Л.П. Царик, М.Я. Сивий, А.В. Кузишин, Я.О. Мариняк. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. – 208 с.- С.С. 53-59. <http://lib.udau.edu.ua/handle/123456789/6855>

12. Сонько С.П. Методологічні проблеми розвитку геоінформатики./ Сборник научных трудов Национальной горной академии Украины.-№12.-Т.1./Днепропетровск: РИК НГА Украины,2001.- с.12-20.

13. Тимчук Я.Я., Вередюк В.Ю. Використання ГІС-технологій та засобів супутникової навігації для моніторингу лісових екосистем Карпатського національного природного парку./<http://www.pryroda.gov.ua>.

14. Часковський О.Г. Інвентаризація лісових насаджень Розточчя з використанням дистанційних методів./Автореф. дис... канд. с.-г. наук: 06.03.02 /. Нац. аграр. ун-т. — К., 2001. — 18 с.

15. Юрій Шпарик, Марек Мачоушек, Філіп Гаєк, Світлана Кохан, Олексій Сахацький, Галина Жолобак. Перспективи дистанційного зондування Землі для вирішення лісівничих завдань. / http://www.ekoinform.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=51%3a2010-01-04-09-02-00&catid=7%3a2009-07-06-09-51-16&itemid=41&lang=ru.

16. Sergiy Sonko, Daria Shiyan, Olena Lakomova. Dynamics of Oncological Morbidity in Kryvyi Rih Environment. / Advances in Economics, Business and Management Research, volume 129 III International Scientific Congress Society of Ambient Intelligence 2020 (ISC-SAI 2020).- р.р. 15-22. DOI <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.200318.003>. наукометричне видання. (Web of Science).

Інформаційні ресурси

17. Field-Map. Frequently Asked Questions. <http://www.fieldmap.cz/faq2.php>

18. Field-Map. Example Projects. / <http://www.fieldmap.cz/faq2.php>

19. Досвід застосування ГІС-технологій «ПАНОРАМА» для вирішення задач геодезії, картографії та кадастру. // <http://www.pryroda.gov.ua/ua/index.php?newsid=1106>

20. ЗВЕРХУ ВИДНО ВСЕ. ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ — В ДОПОМОГУ АГРАРІЯМ./ <http://journal.agrosector.com.ua/archive/2/25>

Зміни у робочий програмі:

1. Удосконалено структуру дисципліни.

2. Доповнено список джерел новими авторськими публікаціями.